

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Агапова І. Подолати неуспішність // Завуч. – 2003. – березень(№7) – С.4.
2. Педагогічна психологія / За ред. Л.М. Проколіско і Д.Ф. Ніколенка. – К.: Вища школа, 1991.
3. Горбунова О. Попередження невстигання учнів (методичні поради вчителям щодо роботи з дітьми, які погано встигають) // Завуч. – 2001. – листопад (№32-33) (дод.) – С. 49-52.
4. Горбунова О. Запобігання низькій успішності учнів: (Метод. поради) // Директор школи. – 2001. – №40.
5. Причини неуспішності студентів та шляхи їх подолання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrom.in.ua/presentation/13-prichini-neusp-shnost-student-v-ta-shljahi-h-podolannja.html>
6. Неуспішність учнів і шляхи її подолання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1713052435015/pedagogika/neuspishnist_uchniv_shlyahi_podolannya
7. Причини неуспішності студентів і шляхи їх усунення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uastudent.com/prichini-neusp%D1%96shnost%D1%96-student%D1%96v-%D1%96-shljahi-%D1%97h-usunennja/>
8. Сахно П. І. Роль викладача у формуванні мотивації та подоланні неуспішності у навчанні студентів [Текст] / П.І. Сахно, Ю.В. Литюга // Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії: Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. – Переяслав-Хмельницький, 2014. – С. 166-168.

УДК 37.091.12:36-051]:005.963.1:314.5:378(477)

Анастасія Попова
(Київ)

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ З МІГРАНТАМИ

У статті розглядаються основні напрями реформування системи вищої освіти України у контексті підготовки соціальних працівників до роботи з мігрантами. Автором визначено, що обґрунтування основних напрямів реформування мають спиратися на позитивний досвід Швеції в організації підготовки соціальних працівників до роботи з мігрантами у Швеції. У статті охарактеризовано два основних напрями реформування соціальної освіти – стратегічний і структурний.

Ключові слова: вища освіта, соціальний працівник, мігрант, професійна підготовка, підготовка соціальних працівників до роботи з мігрантами, реформування.

The article deals with the main directions of reforming the system of higher education of Ukraine in the context of social workers' training to work with migrants. The author states that the substantiation of the main areas of reform should be based on the positive experience of Sweden in organizing of social workers' training to work with migrants in Sweden. The article describes two main directions of reforming social education which include strategic and structural levels.

Key words: higher education, social worker, migrant, professional training, social workers' training to work with migrants, reforming.

Використання позитивного досвіду країн, які успішно впроваджують освіту для соціальних працівників є поширеною практикою багатьох країн світу. Йдучи у розвитку соціальної роботи за країнами, які вже подолали багаторічний шлях у цьому напрямку, Україна, звичайно, не може і не повинна копіювати їх моделі. Проте світовий досвід повинен

стати одним з найважливіших джерел росту і розвитку цієї галузі у нашій країні. Подальше плідне вдосконалення соціальної роботи та освіти у контексті роботи з мігрантами в Україні можливе лише на шляху конструктивного злиття вітчизняного досвіду і світової практики, на шляху втілення інноваційних ідей політичного, соціального й освітнього спрямування, на основі удосконалення концепції міграційної політики, законодавчої бази у галузі соціальної роботи, яка б повністю охоплювала усі проблемні категорії клієнтів, зокрема мігрантів, а також методології і методики соціально-педагогічної роботи і соціальної освіти з урахуванням національних, регіональних і місцевих умов і можливостей.

Різні аспекти реформування соціальної сфери і професійної підготовки соціальних працівників у контексті порівняльно-педагогічних досліджень є актуальною темою для вивчення сучасної вітчизняної науки серед яких А. Кулікова, Т. Логвиненко (Швеція), Л. Віннікова, О. Ольхович, Н. Собчак, В. Тименко (США), В. Козубовський, О. Пічкарь (Велика Британія), Н. Гайдук, Н. Микитенко, О. Ольхович (Канада). Однак, дослідження передового досвіду стосується лише загальних аспектів підготовки генералістичного соціального працівника, здатного працювати з різними категоріями населення, що унеможлиблює здійснення комплексного та всебічного реформування системи професійної підготовки фахівців соціальної сфери, з урахуванням запитів усіх учасників процесу, зокрема соціальних працівників, викладачів, студентів, і, найголовніше, клієнтів соціальної роботи.

У нашому дослідженні ми будемо спиратися на досвід Швеції у контексті організації підготовки соціальних працівників до роботи з мігрантами. Оскільки саме ця країна, поряд з Америкою визнається флагманом в організації освіти для фахівців соціальної сфери. Цьому сприяло: відкриття у 1921 році перших курсів для соціальних працівників у Стокгольмі; введення у зміст навчання дисциплін, пов'язаних із діяльністю соціального працівника з мігрантами; збільшення кількості мігрантського населення; впровадження мігрантсько-орієнтованої інтеграційної політики [3, 4, 5, 6].

Враховуючи вищезазначене, вважаємо, що аналіз інноваційних ідей організації інтеграційної політики для мігрантів, соціальної освіти для соціальних працівників у Швеції уможливив обґрунтування науково-методичних рекомендацій та пропозицій щодо вдосконалення професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з мігрантами в Україні на стратегічному і структурному рівнях.

Стратегічний рівень. У контексті нашого дослідження доцільно було б представити можливість використання прогресивних ідей Швеції у двох аспектах, що включають міграційну й освітню політику. Необхідність такого розмежування пояснюється недосконалістю систем вищезазначених спрямувань, що у стратегічній перспективі перешкоджає їх взаємному розвитку.

Вивчення міграційної політики Швеції у галузі інтеграції мігрантів, на наш погляд, представляє інтерес для України щодо створення можливостей для інтеграції мігрантів у суспільство, забезпечивши дотримання законів по боротьбі з дискримінацією і справедливого доступу до отримання громадянства, освіти, системи соціального забезпечення та реалізації власних прав та інтересів.

Як уже зазначалося, інтеграційній політиці у Швеції приділяється особлива увага. Основною метою Шведської політики інтеграції є впровадження проблем і потреб усіх категорій мігрантів у всі сфери політики держави, забезпечуючи тим самим зближення з тими, хто інтегрується, у процесі вирішення проблем як цільової групи так і суспільства в цілому. Для досягнення поставленої мети урядом Швеції розробляються дієві стратегії, нормативно-правова база, що відповідає міжнародним нормам і стандартам, створюється розгалужена мережа закладів державного і недержавного характеру, основним завданням яких є адаптація та інтеграція мігранта у шведське суспільство [1].

Маючи тривалу історію міграції й вагому частку мігрантів в українському суспільстві, доречно було б розробити власну стратегію міграційної й інтеграційної політики, яка б мала чіткі орієнтири у галузі міграції, сформулювати стратегічні довгострокові цілі, тактичні

короткотермінові завдання, вказати засоби, строки і ресурси, у межах яких мета може бути досягнута. Важливим у контексті реформування міграційної політики є створення дієвої концепції уряду, спрямованої на інтеграцію різних категорій мігрантів в українське суспільство відповідно до норм і стандартів Європейського Союзу, що має включати чотири складові елементи, такі як добровільна участь всіх учасників; децентралізована система організацій, що працюють з мігрантами; соціальна робота з мігрантами на рівні муніципалітетів; чітко орієнтована програма працевлаштування.

У Швеції система професійної підготовки соціальних працівників чітко регламентована міжнародною і національною нормативно-правовою базою, а також стандартами освіти, які переглядаються кожні декілька років [6]. Тому, стратегічний аспект реформування системи професійної підготовки соціальних працівників до роботи з мігрантами включає затвердження стандартів вищої освіти з підготовки бакалаврів і магістрів соціальної роботи, що відповідають міжнародним стандартам. Де будуть чітко прописані вимоги до навчальних програм підготовки соціальних працівників, що мають включати спільну мету, концепцію, структуру і загальний зміст навчання для усіх навчальних закладів, що здійснюють підготовку соціальних працівників в Україні.

Структурний рівень. Важливими нововведеннями, що можуть покращити стан міграційної, і зокрема інтеграційної політики до відношенню до мігрантів, а також сприяти утвердженню правильного курсу уряду має стати розширення мережі і чітке розмежування повноважень різних органів державної влади.

Шведська міграційна й інтеграційна політика будується на трансекторальній основі, у фундаменті якого лежить принцип децентралізації й чіткого розмежування повноважень різних органів державної влади [2].

Так, зокрема доречно було б запровадити трансекторальний принцип реалізації міграційної політики і відповідальність за свої функції кожного підзвітного органу. До діяльності існуючих органів центральної виконавчої влади, таких як Державна міграційна служба, Міністерство закордонних справ й Міністерство внутрішніх справ, що відповідають за реалізацію міграційної політики доречно було б:

- включити діяльність Міністерства соціальної політики і Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб, основним завданням яких було б сприяння реалізації прав мігрантів на рівний доступ до соціальних послуг, що гарантуються державою, забезпечення дієвості політики інтеграції для новоприбулих;

- активізувати діяльність Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства у напрямі розвитку міських районів і сільських районів, що характеризуються соціальною ізоляцією.

- розширити повноваження Державної служби зайнятості у напрямі координації функцій розробки плану введення для новоприбулих;

- створити Міграційні суди, основним завданням яких був би розгляд справ, що стосуються проблемних питань міграції;

- введення у структуру міграційних органів державної влади територіальних органів управління, які б включали соціальні служби, основною метою яких було б надання цільових послуг різним категоріям мігрантів;

- розвиток соціального партнерства з міжнародними, національними, регіональними й місцевими неурядовими установами, що сприяють реалізації міграційної й інтеграційної політики.

У світлі впровадження цієї реформи, доречно було б прийняти рішення про децентралізацію влади і делегування повноважень і відповідальності за інтеграцію мігрантів на місцевий рівень, оскільки кожному регіону притаманні специфічні особливості міграційних потоків, а отже і проблем, що виникають у мігрантів.

Регулювання освітньої політики відбувається також відповідно до принципу децентралізації й делегування повноважень на ті органи, що компетентні у вирішенні проблем соціальної роботи. Важливим у вибудові концепції соціальної освіти є співпраця з професійними впливовими організаціями.

Процес удосконалення системи професійної підготовки соціальних працівників в Україні вимагає також розширення структурних підрозділів і у освітній галузі, зокрема:

– створення спеціального відділу з питань соціальної роботи і соціальної освіти при Міністерстві соціальної політики України, основною метою якого була розробка стандартизованої структури підготовки майбутніх соціальних працівників відповідно до суспільних запитів;

– створення і визнання головної професійної організації соціальних працівників в Україні, як наприклад у Швеції Північної Асоціації Шкіл Соціальної Роботи, яка опікується питаннями змісту та стандартизації навчальних планів для усіх навчальних закладів, що здійснюють підготовку соціальних працівників.

Отже, визначені напрями реформування системи професійної підготовки соціальних працівників до роботи з мігрантами на стратегічному і структурному рівнях передбачають удосконалення міграційної і освітньої політики з метою визначення пріоритетів розвитку вищої освіти у цій галузі у контексті обраної проблематики із врахуванням можливостей країни і проблем і потреб різних категорій мігрантів.

Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів зазначеної проблеми. Перспективи подальших наукових пошуків убачаємо у дослідженні основних напрямів реформування системи професійної підготовки соціальних працівників до роботи з мігрантами на організаційному і змістовому рівнях, а також перспективи їх впровадження в українську вищу школу.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Andersson R., Weinar A. Integration Policies Sweden country report [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу: <http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/32656/INTERACT-RR-2014%20-%202014.pdf?sequence=1>
2. Antikainen A. In Search of the Nordic Model in Education / A. Antikainen // Scandinavian Journal of Education Research. – 2006. – Vol. 50. – № 3. – P. 229 – 243.
3. Higher education and research in Sweden [Electronic resource]. – Available from: http://www.sweden.se/templates/FactSheet_16958.aspx
4. Mayadas N. Watts T. Elliott D. eds. International handbook on social work theory and practice. – Westport: Connecticut. – Greenwood, 1997. – P. 31-34
5. Nelson, A. (2016). Social Work and Social Work Education in Sweden. University of Gothenburg. Retrieved from: <https://www.ucm.es/data/cont/docs/440-2013-11-24-Social%20Work%20and%20Social%20Work%20Education%20in%20Sweden-Anna%20Nelson.pdf>
6. Sandström G. Higher Education for Social Work in Sweden / G. Sandström // Australian Social Work. – 2007. – Vol. 60. – P. 56-67.